

Elephant in the room

kuratorzy: Sara Czerwińska, Alicja Gzowska, Agnieszka Kotschy, Wojciech Lesiak, Anna Syska

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 18. Międzynarodowej Wystawie Architektury
w Wenecji w 2023 r.

Koncepcja wystawy

„Elephant in the room” to idiom oznaczający oczywisty problem, o którym się nie mówi. Środowiska architektoniczne i reprezentujące je media nierzadko lawirują, aby uniknąć poruszania kwestii przywołanych przez Lesley Lokko, takich jak dotkliwe nierówności, ograniczone zasoby, procesy dekolonizacyjne lub skutki kryzysu klimatycznego. Już sam tytuł naszej wystawy prowokuje do refleksji na temat oczywistych problemów przemilczanych na weneckim święcie architektury. Prezentacja przetransportowanego z Polski słonia-zjeżdżalni to konceptualny, życzliwy gest o krytycznym wymiarze. Obiekt, będący urządzeniem zabawowym, ma przez swoją materialność łagodnie zachęcić do odważnego zmierzenia się z ignorowanymi kwestiami.

Żelbetowy słoń powstał najprawdopodobniej w latach 60. Jest to największe i jedyne zwierzę z określoną „funkcją” spośród betonowej menażerii zrealizowanej wówczas w ramach czynu społecznego. Górnicy własnoręcznie odlali i zmontowali w darze dla mieszkańców Sosnowca w miejskim parku między innymi psa, wiewiórkę, sowę, lisa i niedźwiedzia. Jest to istotny w kontekście Biennale przykład niewielkiej ingerencji z użyciem niedrogich, łatwo dostępnych materiałów, wykonanej przez niewykwalifikowanych – ale entuzjastycznych – pracowników, która poprawiła jakość wspólnej przestrzeni, przyczyniła się do zawiązania wspólnoty oraz stała się elementem lokalnej tożsamości. To właśnie takie oddolne działania oraz wspólna zabawa, a nie kosztowne realizacje stararchitektów, mają potencjał bycia wspólnym laboratorium przyszłości. Przynoszą realną zmianę i odpowiadają bezpośrednio na potrzeby mieszkańców. Jest to doświadczenie współdzielone zarówno przez mieszkańców Europy Środkowo-Wschodniej, jak i Afryki. To wspólny grunt, gdzie pomysłowość w wykorzystaniu dostępnych materiałów oraz indywidualna kreatywność tworzą inną jakość – naszym zdaniem nie mniej ważną niż globalna produkcja architektoniczna.

Dlaczego słoń?

Słonie-zjeżdżalnie można spotkać na wszystkich kontynentach. Większość z nich jest wyrazem indywidualnej pomysłowości i wynika z kreatywnego użycia dostępnych zasobów nierzadko świadcząc o talencie i wyczuciu estetycznym twórców. Niestety, ich zły stan zachowania oraz zastosowanie niekonwencjonalnych rozwiązań sprawiają, że coraz więcej z nich nie spełnia współczesnych norm bezpieczeństwa, a w konsekwencji jest wycofywanych z użycia i demontowanych. Mamy nadzieję, że widok sosnowieckiego słonia nie tylko będzie żartobliwym komentarzem na temat „architektonicznego safari” jakim jest Biennale, ale też wywoła w odwiedzających uczucie nostalgii za dzieciństwem. Otwarta dyskusja na temat wyzwań stojących przed współczesną architekturą może wymagać odwagi i determinacji – podobnie jak konfrontacja młodego człowieka z gigantycznym, dzikim zwierzęciem. Właśnie dlatego, że słonio-zjeżdżalnia nie jest realnym, potężnym słoniem, kreuje przestrzeń,

w której dziecko może oswoić się z lękiem, nauczyć realnie oceniać zagrożenie, rozwijać wyobraźnię i w końcu zamienić strach na otwartość i zabawę. Do tego zaprasza nasza wystawa; aby stanąć z przysłowiowym słoniem - tworzoną w baloniku ego architekturą - oko w oko, a następnie wejść mu na grzbiet i zjechać z jego trąby.

Widok słonia-zjeżdżalni w Parku miejskim im. Jacka Kuronia w Sosnowcu

Pełny scenariusz wystawy

Pierwszym elementem widocznym dla publiczności Biennale będzie wielkoformatowy napis – anglojęzyczny tytuł wystawy – umieszczony przy wejściu do pawilonu. Hasło „Elephant in the room” w tym wypadku będzie można odnieść do obecności polskiego pawilonu, często pomijanego przez międzynarodową publiczność i słabo reprezentowanego w profesjonalnych mediach.

Przez otwarte drzwi pawilonu będzie widoczny ostatni odcinek ślizgu zjeżdżalni - trąba słonia. Pozwoli to zaintrygować widza zamanifestowaną „realną” obecnością tytułowego słonia (czyli betonowej zjeżdżalni) na ekspozycji. Obiekt, przeniesiony z sosnowieckiego parku do polskiego pawilonu w Wenecji, zostanie wcześniej poddany renowacji. Po wykopaniu i oczyszczeniu, cała konstrukcja wraz z fundamentem zostanie rozcięta wzdłuż, co ułatwi transport obiektu, ale przede wszystkim pozwoli poszerzyć jego prześwit (aktualnie wynosi on 48 cm), uzupełnić szczelbę drabiny oraz ślizg zjeżdżalni, tak aby można było z niego korzystać. Ponieważ nie chcemy usuwać fundamentu, tylko wykonać dodatkową konstrukcję pozwalającą go składać, użytkować i rozmontowywać, konieczne jest wybudowanie niewysokiego, lekkiego, ale wytrzymałego podestu. Zostanie on zunifikowany kolorystycznie z podłogą. Będzie spełniał wielorakie funkcje; zapewni bezpieczne dojście do drabinki oraz miejsce lądowania po zjeździe ze słonia. Znajdą się na nim także miejsca do odpoczynku oraz drugi kluczowy element koncepcji wystawy – anglojęzyczne idiomy wraz z sugestiami odnoszącymi ich treść do dominującej kultury architektonicznej. Każdy z nich naświetla inny problem i umożliwia zwiedzającym zbudowanie referencji do zjawisk dobrze im znanych, a co za tym idzie – przywołanie w myślach konkretnych wydarzeń i obrazów z nim związanych.

- The Elephant in the room – an obvious major problem or issue that people avoid discussing or acknowledging →> Domination of white male architects is the elephant in the room of global architectural culture
- Elephant in a Porcelain Store – extremely clumsy person who in their haste to do something causes untold damage and havoc →> Architects addressing sensitive social issues often behave like elephants in a porcelain store [shop]
- Elephant never forgets – people have long memories and won't forget the transgressions you make against them in life →> Architects failed to gain social masses trust, now their work is even more difficult, because elephant never forgets
- White Elephant - a possession that is useless or troublesome, especially one that is expensive to maintain or difficult to dispose of →> Buildings designed by architects are often just white elephants

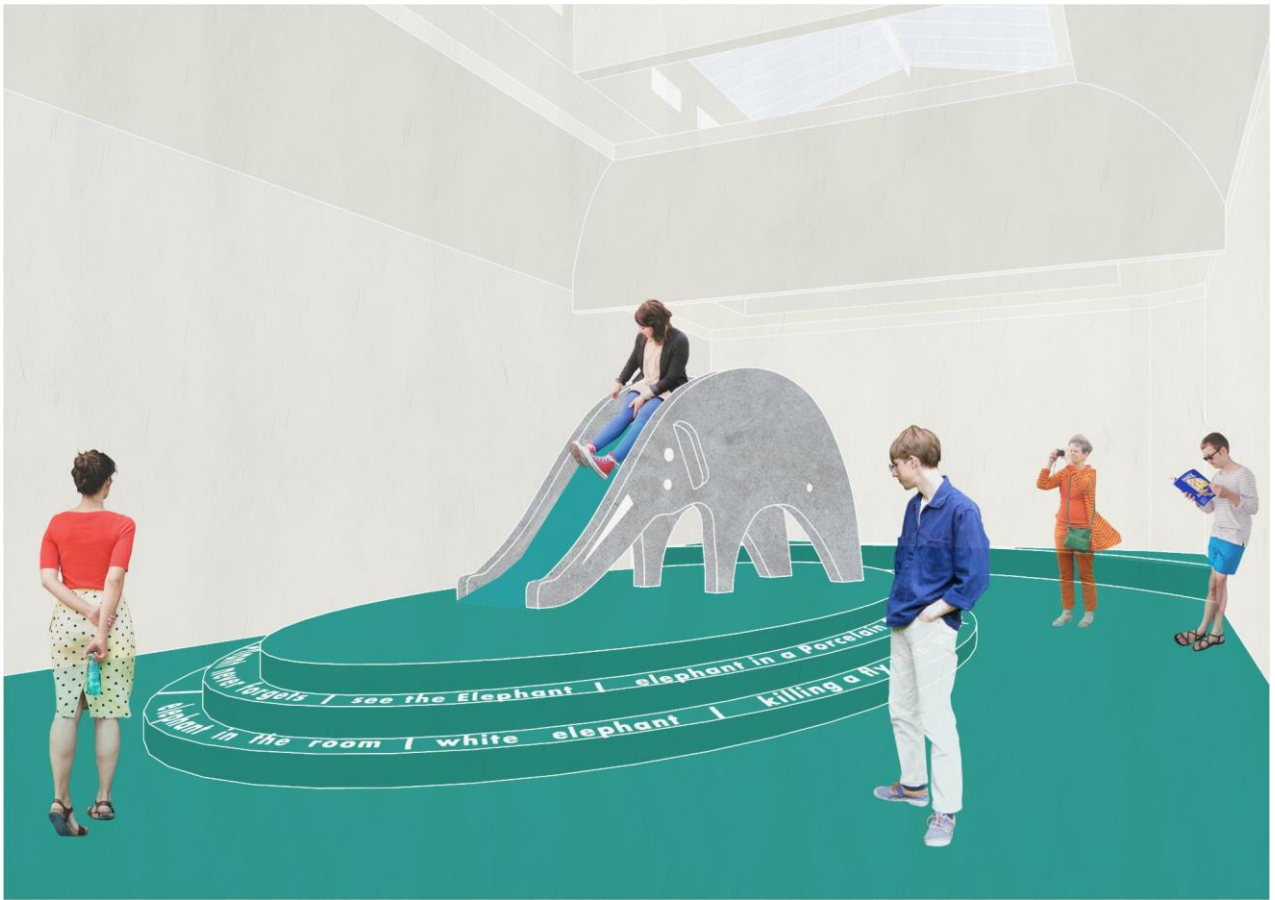
- Eat an Elephant one Bite at a Time - To accomplish a large goal by doing smaller, cumulative tasks ->> A big change in architecture demands eating an elephant one bite at a time
- See the Elephant - refers to gaining experience of the world at a significant cost ->> Every architect from Global South, that tried to succeed, saw the elephant

Lista architektonicznych interpretacji idiomów oczywiście nie jest zamknięta. Już w trakcie przygotowań do Biennale będziemy zachęcali za pośrednictwem social mediów do wspólnego tworzenia i poszerzania jej. Dzięki temu na zrealizowanym podeście znajdą się objaśnienia dotyczące najbardziej dotkliwych i najczęściej poruszanych problemów. Także publiczność pawilonu będzie mogła przekazać nam swoje doświadczenia i opinie na przygotowanych kartkach-ankietach.

Chcemy, aby wizyta w polskim pawilonie była doświadczeniem radosnym i przyjemnym, dlatego oprócz propozycji zabawy – zjazdu ze słonia zaplanowaliśmy szereg neutralnych wizualnie siedzisk. Są to symboliczne strefy komfortu, pozwalające z różnych perspektyw obserwować betonowego zwierzaka.

Widok elewacji pawilonu

Widok wnętrza pawilonu

Streszczenie scenariusza wystawy

Pierwszym elementem widocznym dla publiczności Biennale będzie wielkoformatowy napis – anglojęzyczny tytuł wystawy – umieszczony przy wejściu do pawilonu. Hasło „Elephant in the room” w tym wypadku będzie można odnieść do obecności polskiego pawilonu, często pomijanego przez międzynarodową publiczność i słabo reprezentowanego w profesjonalnych mediach.

Przez otwarte drzwi pawilonu będzie widoczny ostatni odcinek ślizgu zjeżdżalni - trąba słonia. Pozwoli to zaintrygować widza zainicjowaną „realną” obecnością tytułowego słonia (czyli betonowej zjeżdżalni) na ekspozycji. Obiekt, przeniesiony z sosnowieckiego parku do polskiego pawilonu w Wenecji, zostanie wcześniej poddany renowacji. Po wykopaniu i oczyszczeniu, cała konstrukcja wraz z fundamentem zostanie rozcięta wzdłuż, co ułatwi transport obiektu, ale przede wszystkim pozwoli poszerzyć jego prześwit (aktualnie wynosi on 48 cm), uzupełnić szczelbę drabiny oraz ślizg zjeżdżalni, tak aby można było z niego korzystać. Ponieważ nie chcemy usuwać fundamentu, tylko wykonać dodatkową konstrukcję pozwalającą go składać, użytkować i rozmontowywać, konieczne jest wybudowanie niewysokiego, lekkiego, ale wytrzymałego podestu. Zostanie on zunifikowany kolorystycznie z podłogą. Będzie spełniał wielorakie funkcje; zapewni bezpieczne dojście do drabinki oraz miejsce lądowania po zjeździe ze słonia. Znajdą się na nim także miejsca do odpoczynku oraz drugi kluczowy element koncepcji wystawy – anglojęzyczne idiomy wraz z sugestiami odnoszącymi ich treść do dominującej kultury architektonicznej. Każdy z nich naświetla inny problem i umożliwia zwiedzającemu zbudowanie referencji do zjawisk dobrze im znanych, a co za tym idzie – przywołanie w myślach konkretnych wydarzeń i obrazów z nim związanych.

- The Elephant in the room – an obvious major problem or issue that people avoid discussing or acknowledging →> Domination of white male architects is the elephant in the room of global architectural culture
- Elephant in a Porcelain Store – extremely clumsy person who in their haste to do something causes untold damage and havoc →> Architects addressing sensitive social issues often behave like elephants in a porcelain store [shop]
- Elephant never forgets – people have long memories and won't forget the transgressions you make against them in life →> Architects failed to gain social masses trust, now their work is even more difficult, because elephant never forgets
- White Elephant - a possession that is useless or troublesome, especially one that is expensive to maintain or difficult to dispose of →> Buildings designed by architects are often just white elephants

- Eat an Elephant one Bite at a Time - To accomplish a large goal by doing smaller, cumulative tasks ->> A big change in architecture demands eating an elephant one bite at a time
- see the Elephant - refers to gaining experience of the world at a significant cost ->> Every architect from Global South, that tried to succeed, saw the elephant

Lista architektonicznych interpretacji idiomów oczywiście nie jest zamknięta. Już w trakcie przygotowań do Biennale będziemy zachęcali za pośrednictwem social mediów do wspólnego tworzenia i poszerzania jej. Dzięki temu na zrealizowanym podeście znajdą się objaśnienia dotyczące najbardziej dotkliwych i najczęściej poruszanych problemów. Także publiczność pawilonu będzie mogła przekazać nam swoje doświadczenia i opinie na przygotowanych kartkach-ankietach.

Chcemy, aby wizyta w polskim pawilonie była doświadczeniem radosnym i przyjemnym, dlatego oprócz propozycji zabawy – zjazdu ze słonia zaplanowaliśmy szereg neutralnych wizualnie siedzisk. Są to symboliczne strefy komfortu, pozwalające z różnych perspektyw obserwować betonowego zwierząka.